

1 DOEL

Het doel van deze procedure is om bij werkzaamheden in de bodem te voldoen aan de wettelijke regels en verplichtingen.

2 TOEPASSINGSGEBIED

Deze procedure is van toepassing op geplande werkzaamheden zonder relatie met nieuwe bodemverontreiniging. Voor werkzaamheden in de bodem ten behoeve van een nieuw geval van bodemverontreiniging wordt verwezen naar de procedure AOMPRO 32.

Algemene info:

De bodem op de locatie bestaat voor de eerste 4 meter globaal uit in de jaren 60 van de vorige eeuw opgespoten havenslib (ophooglaag). De ophooglaag bevat in de regel sterke verontreinigingen met zware metalen. Daarnaast zijn in het verleden diverse delen van de locatie verontreinigd geraakt door de gevoerde bedrijfsactiviteiten. Het uitgangspunt is daarom dat alle werkzaamheden in de bodem werkzaamheden in verontreinigde bodem betreffen, tenzij door middel van analysegegevens het tegendeel is bewezen.

3 PROCEDURE

Voor graafwerkzaamheden moet rekening worden gehouden met meerdere “bevoegd gezagen”. In **deel A** worden de werkzaamheden in de bodem besproken; in deel B het onttrekken van water en in **deel C** het lozen van afvalwater.

De onderstaand beschreven procedure worden schematisch weergegeven in het diagram in de bijlagen.

3.1 UITGANGSPUNTEN GRAAFWERKZAAMHEDEN (DEEL A)

Inleiding

Op de site worden twee soorten graafwerkzaamheden onderscheiden:

1. Gepland werk
2. Ongepland werk

Risico's

Wanneer tijdens graafwerkzaamheden geen beschermende maatregelen genomen worden, kan blootstelling aan verontreinigende stoffen optreden.

Regelgeving

Daarnaast moeten werkzaamheden in verontreinigde bodem gemeld worden bij het bevoegd gezag en in enkele gevallen moet een (deel)saneringsplan worden opgesteld en goedgekeurd voordat de werkzaamheden mogen worden uitgevoerd.

Om graafwerkzaamheden veilig en volgens de wettelijke voorschriften te laten verlopen is deze procedure opgesteld. Bij graafwerkzaamheden wordt ook vaak grondwater onttrokken (**zie deel B**) en water geloosd (**zie deel C**).

Gepland werk

Gepland werk is werk dat gedurende langere tijd wordt voorbereid en er is gelegenheid om een bodemonderzoek uit te laten voeren. Bij gepland werk dient altijd een bodemonderzoek uitgevoerd te worden om de veiligheidsmaatregelen tijdens de graafwerkzaamheden te kunnen bepalen. Voor graafwerkzaamheden tijdens geplande werken dient het schema in **Bijlage 1** gevolgd te worden. Graafwerkzaamheden dienen altijd intern gemeld te worden (voornemen, start en afmelden). Hiervoor kan **Bijlage 3** gebruikt worden. Verder dienen geplande graafwerkzaamheden meestal begeleid te worden door een milieukundig begeleider. Dit is een externe

Uitgraven van grond en afvoeren van grond puin en grondwater

Versiedatum: 20-01-2021

Pagina 2 van 10

en BRL gecertificeerde persoon. De noodzaak voor milieukundige begeleiding blijkt uit de resultaten van het bodemonderzoek.

Ongepland werk

Ongeplande ontgravingen vinden plaats in een ongewone situatie waarbij de veiligheid van het milieu of de omgeving in gevaar is. Bijvoorbeeld in geval van een release van een milieugevaarlijke stof naar lucht, water, grondwater of grond. Een tweede reden voor ongepland werk is wanneer er zonder de graafwerkzaamheden de veiligheid van onze mensen, onze contractors of de omgeving niet kunnen waarborgen. Bijvoorbeeld bij de lekkage van een bluswaterleiding waarbij de benodigde waterdruk niet meer gegarandeerd kan worden. Alle andere ontgravingen zijn in principe geplande graafwerkzaamheden.

Wanneer door een ongewoon voorval onverwacht en op zeer korte termijn graafwerkzaamheden uitgevoerd moeten worden is er sprake van ongepland werk en is er geen tijd om een bodemonderzoek uit te laten voeren. Om toch de kans op blootstelling aan verontreinigende stoffen te verkleinen kunnen de veiligheidsmaatregelen op basis van, reeds bekende gegevens, over de kwaliteit van de bodem op de locatie worden bepaald. Hiervoor kan de grond en grondwater tool worden geraadpleegd. Het bepalen van de veiligheidsmaatregelen gaat **altijd** in samenspraak met een HSE Specialist.

Voor graafwerkzaamheden tijdens ongeplande werken dient het schema in **Bijlage 2** te worden gevolgd.

Graafwerkzaamheden dienen altijd intern gemeld te worden (voornemen, start en afmelden). Hiervoor dient **Bijlage 3** te worden gebruikt. Verder dienen de graafwerkzaamheden bij ongepland werk **altijd** te worden begeleid door een milieukundig begeleider. Dit is een externe en BRL gecertificeerde persoon.

De milieukundig begeleider weet hoe moet worden omgegaan met de vrijgekomen grond en zal maatregelen adviseren bij onverwachte situaties.

Voor alle graafwerkzaamheden geldt dat er zich onverwachte situaties kunnen voordoen. Blijf te allen tijde alert en leg het werk stil wanneer onverwachte verontreinigingen worden aangetroffen.

Uitgangspunten

Bij werkzaamheden in de bodem op de locatie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voorafgaand aan de werkzaamheden dient de kwaliteit van de bodem (grond, puin en (grond)water) te worden bepaald. De wijze waarop is afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden. De historische informatie is bekend bij o.a. Antea of Stantec en in geval van onduidelijkheden kan de milieu- en/of bodemcoördinator of de HSE specialist worden geraadpleegd.
- Op basis van de kwaliteitsgegevens van de grond dient de veiligheidsklasse te worden bepaald ten einde de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen en overige maatregelen te kunnen treffen conform de CROW 400 'Werken in en met verontreinigde bodem'.
- Afhankelijk van de geplande werkzaamheden en de kwaliteitsgegevens van de bodem dient wel of geen melding via de email: handhavingbodem@dcmr.nl te worden verricht aan de DCMR Milieudienst Rijnmond. **(zie afloopschema in bijlage 1 - graafwerkzaamheden).**
- De bij (nieuwbouw)projecten vrijkomende grond wordt bij voorkeur op of nabij de locatie van herkomst hergebruikt. De hoeveelheid overtollige grond dient tot een minimum beperkt te worden.
- Hergebruik van grond is niet mogelijk indien de bij de graafwerkzaamheden vrijkomende grond wordt aangeduid als mobiel verontreinigde bodem. Een mobiele verontreiniging is dat een verontreiniging in het grondwater tot boven de T-waarde en de bodem boven de I-waarde (interventie) wordt aangetroffen.
- Hergebruik van overtollige grond elders op de locatie is niet mogelijk en overtollige grond dient daarom zo snel als mogelijk van de locatie te worden afgevoerd. Al het mogelijke moet gedaan worden om, op het moment van vrijkomen van overtollige grond en puin, directe afvoer naar de definitieve bestemming mogelijk te maken.
- Het afvoeren van de overtollige grond en puin dient plaats te vinden via de afvalstoffencoördinator van de locatie.
- Het tijdelijk opslaan van overtollige grond en puin dient plaats te vinden in bij voorkeur vloeistofdichte containers. De containers dienen na afronding van de werkzaamheden (dagelijks) te worden afgedekt. Dit

Uitgraven van grond en afvoeren van grond puin en grondwater

Versiedatum: 20-01-2021

Pagina 3 van 10

om eventuele stofvorming vanuit de container of regenval in de container te voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, de alternatieve wijze van opslag bespreken met de milieu coördinator

- Alle kosten samenhangend met het uitgraven van grond en eventuele afvoer (onderzoek, begeleiding, analyses, transport, stort, reiniging, etc.) komen ten laste van de initiatiefnemer van de werkzaamheden.
- Bij (nieuwbouw)projecten dienen de kosten van het uitgraven van grond en afvoeren van grond, puin en grondwater te worden opgenomen in het investeringsbudget. Bij onderhoudswerkzaamheden komen de kosten ten laste van het onderhoudsbudget van de initiatiefnemer.

3.2 MELDING GRAAFWERKZAAMHEDEN IN DE BODEM

In het vroegst mogelijk stadium dat vermoed wordt dat ten gevolge van een (nieuwbouw)project cq. onderhoudswerkzaamheden werkzaamheden in de bodem gaan worden uitgevoerd, moet dit voornemen door de initiatiefnemer gemeld worden aan de milieu- en/of bodemcoördinator en de HSE specialist. Bij de melding dienen de in **bijlage 3** gevraagde gegevens te worden verstrekt. Dit geldt ook voor onvoorziene gevallen waarbij grond, puin en of (grond)water vrij komt. In alle gevallen waarbij graafwerkzaamheden in de bodem worden uitgevoerd dient een melding te worden verricht in het kader van de WIBON (ookwel de KLIC melding genoemd). De melding dient te worden verricht door de grondroerder die mechanische graafwerkzaamheden gaat uitvoeren.

Afhankelijk van de geplande werkzaamheden en de kwaliteitsgegevens van de bodem dient wel of geen melding te worden verricht aan de DCMR Milieudienst Rijnmond. Hiervoor zijn drie verschillende opties mogelijk (zie ook bijlagen):

1. **Niet meldingsplichtig**
 - De bodem is niet verontreinigd of;
 - De bodem is verontreinigd kleiner dan de interventiewaarde en minder dan 50m³ grond
2. **Melding start werkzaamheden 1 dag voor aanvang (meldkamer DCMR)**
 - De bodem is verontreinigd kleiner dan de interventiewaarde en meer dan 50m³ grond of;
3. **Afhankelijk van de werkzaamheden een verplichte procedure 8 weken**
 - De bodem is verontreinigd boven de interventiewaarde en meer dan 25m³ grond (8 weken).

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van de noodzakelijke meldingen voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden. Hierbij moet opgemerkt worden, dat het hierbij in alleen om het volume, maar ook om de omvang van de ontgraving gaat.

3.3 UITVOEREN BODEMONDERZOEK

Een bodemonderzoek dient te worden uitgevoerd door een BRL2000 (Veldwerk bij milieuhygiënisch bodemonderzoek) gecertificeerd bedrijf.

Geadviseerd wordt om bij de uitvoering van het bodemonderzoek, indien tijdens de geplande graafwerkzaamheden grondwater onttrokken dient te worden, ook de benodigde analyses uit te voeren welke noodzakelijk zijn voor de meldingen in het kader van het onttrekken en lozen van grondwater.

Verzocht wordt om de resultaten van het bodemonderzoek te verzenden aan de bodemcoördinator van de locatie. De bodemcoördinator kan adviseren over de te volgen stappen naar aanleiding van de resultaten van het bodemonderzoek.

Bij puin wordt er afhankelijk van de herkomst bepaald welke gegevens en/of analyses benodigd zijn.

3.4 VERWERKINGSMOGELIJKHEDEN

Op basis van de resultaten wordt in overleg met de bodemcoördinator bepaald of de vrijkomende grond milieuhygiënisch geschikt is om op de locatie van herkomst te hergebruiken of dat de vrijkomende grond van de locatie dient te worden afgevoerd.

Bij puin of indien hergebruik van de grond niet mogelijk is dient de afzet buiten de locatie te worden afgestemd met de afvalcoördinator. Op basis van de kwaliteitsgegevens van de bodem kan door de afvalcoördinator de afvoermogelijkheid worden geregeld. De afvalcoördinator werkt de oplossingsrichtingen uit en doet een voorstel. De initiatiefnemer dient het voorstel te fatteren.

Op basis van de resultaten van het grondwateronderzoek wordt in overleg met de milieucoördinator en de HSE specialist bepaald op welke wijze de lozing van het onttrokken grondwater kan plaatsvinden en of hier eventueel aanvullende maatregelen voor noodzakelijk zijn om aan de lozingseisen te kunnen voldoen.

3.5 AFVOER GROND EN/OF PUIN

De initiatiefnemer meldt zo spoedig mogelijk de startdatum van de werkzaamheden aan de bodemcoördinator, de HSE specialist en de afvalcoördinator.

De initiatiefnemer is zelf verantwoordelijk voor het melden van de werkzaamheden aan de DCMR Milieudienst Rijnmond. De bodemcoördinator kan adviseren ten behoeve van het verrichten van de meldingen bij het bevoegd gezag.

De afvalcoördinator bestelt de eventueel benodigde containers en regelt de afvoer conform de gemaakte afspraken met de initiatiefnemer.

Het tijdelijk opslaan van de vrijkomende grond op de locatie zonder het gebruik van containers is in beginsel niet toegestaan en kan alleen plaatsvinden met een schriftelijke ontheffing van het SLT van NOBIAN. Er moet te allen tijde worden voldaan aan de eisen van het tijdelijk opslaan van verontreinigde bodem.

3.6 AFRAPPOTAGE VAN DE WERKZAAMHEDEN

De initiatiefnemer meldt zo spoedig mogelijk (in ieder geval binnen drie maanden) de afronding van de werkzaamheden aan de milieucoördinator en de HSE specialist. Zij verzorgen vervolgens de afmelding van de werkzaamheden bij de DCMR via handhavingbodem@dcmr.nl

4 UITGANGSPUNTEN ONTTREKKINGEN (DEEL B)

Bij werkzaamheden in de bodem, waarbij grondwater wordt onttrokken gelden specifieke uitgangspunten voor deze onttrekkingen. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in een (jaarlijkse) ontheffing. Doel van deze uitgangspunten is het beheersen van de ondergrondse situatie. De huidige vervuiling mag niet verplaatst worden door de onttrekkingen; ook is het niet de bedoeling dat vervuiling van buiten de locatie naar de locatie wordt toegetrokken. De volgende uitgangspunten moeten worden meegenomen:

- de doorlooptijd per bemaling bedraagt ongeveer 1 week met een gemiddeld debiet van circa 1m³ per uur.
- de onttrekkingen mogen op een bepaald moment in totaal niet meer dan 10 m³ per uur bedragen (op de gehele site dus).
- de uitvoerder van de activiteiten meldt de aanvang van de activiteiten twee werkdagen van te voren via het Waterschapsloket middels het ingevulde formulier (zie bijlage 4) (telefoon 0900 - 2005005 of e-mail 2005005@wshd.nl) . Tevens stuur hij een kopie naar HSE specialist en de Milieuoördinator;
- bij een onttrekking van grote hoeveelheden (>100m³) sterk verontreinigd grondwater dient ook bij de DCMR gemeld te worden via handhavingbodem@dcmr.nl (voor zover dat niet al is gebeurd in combinatie met de grondwerkzaamheden).
- na de beëindiging van de onttrekking moet het ingevulde formulier (zie bijlage) worden gemaïld naar de HSE specialist en de Milieuoördinator. Het gaat hierbij om de debieten en de informatie van de debietmeter met de bijbehorende kalibratie certificaten. Deze zijn noodzakelijk voor de kwartaal en jaar rapportage.
- Indien de doorlooptijd per bemaling mogelijk langer bedraagt dan 10 dagen dan mag deze niet op de standaard ontheffing en zal een specifieke aanvraag ingediend moeten worden.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden dient de kwaliteit van de bodem (grond, puin en (grond)water) te worden bepaald. De wijze waarop is afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden. Voor historische informatie is bekend bij Antea en in geval van onduidelijkheden kunt u terecht bij de HSE specialist of de milieuoördinator.

5 UITGANGSPUNTEN LOZINGEN (DEEL C)

Voor het lozen van water is RWS het bevoegd gezag (voor de MAE is dat het waterschap; indien niet rechtstreeks op de haven wordt geloosd. Door Antea wordt aan de hand van een analyse van het te lozen water getoetst aan de lozingsnormen die zijn opgenomen in het activiteitenbesluit. Op basis van de resultaten brengen zij een advies uit.

- Het is niet toegestaan om ongezuiverd te lozen. Via de Biobot mag niet geloosd worden zonder daarvoor specifieke toestemming te hebben aangevraagd (doorlooptijd circa 2 tot 3 maanden). Hierbij moet aangetoond worden dat de werking van de Biobot niet negatief wordt beïnvloed.
- Meestal is daarom een extra zuiveringsinstallatie noodzakelijk, die o.a. via de huiscontractor geleverd kan worden.

6 REFERENTIES

- Artikel 27 Wet BodemBescherming (Wbb); Degene die voornemens is de bodem te saneren dan wel handelingen te verrichten ten gevolge waarvan de verontreiniging van de bodem wordt verminderd of verplaatst, doet van dat voornemen melding bij gedeputeerde staten van de provincie (DCMR Milieudienst Rijnmond). Voor afloopschema zie bijlage ...
- Circulaire bodemsanering 2009; Er is sprake van een geval van ernstige verontreiniging indien voor ten minste één stof de gemiddelde gemeten concentratie van minimaal 25 m3 bodemvolume in het geval van grondverontreiniging, of 100 m3 poriënverzadigd bodemvolume in het geval van een grondwaterverontreiniging, hoger is dan de interventiewaarde.
- Besluit Bodemkwaliteit; Werkzaamheden in verontreinigde bodem kunnen alleen worden uitgevoerd door erkende bodemintermediairs. De graafwerkzaamheden in verontreinigde bodem dienen te worden uitgevoerd door een aannemer die gecertificeerd is conform de BRL 7000. De begeleiding van de werkzaamheden dient te worden uitgevoerd door een adviesbureau die gecertificeerd is conform de BRL 6000.
- CROW 400; Het werken in of met verontreinigde grond of verontreinigd grondwater kan veiligheids- en gezondheidsrisico's inhouden voor de betrokken werknemers. Dit betreft dan niet alleen de risico's die het gevolg zijn van de aanwezigheid van verontreinigingen (blootstelling aan chemische stoffen, brand- en explosiegevaar), maar ook anderszins vanuit de aard van de werkzaamheden (bijvoorbeeld werken in bouwputten, werken met grondverzetmachines).
- Waterwet : In de Waterwet staat dat het verboden is grondwater te onttrekken of te infiltreren zonder vergunning of melding. Indien voor de uitvoering van de werkzaamheden grondwater wordt onttrokken of water wordt geïnfilteerd dient daarom een vergunning te worden aangevraagd of een melding te worden verricht. Deze vergunning of melding wordt afgegeven door het waterschap Hollandse Delta.
- Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION); Deze wet is beter bekend als de 'Grondroerdersregeling'. Doel van de grondroerdersregeling is om schades aan ondergrondse kabels en leidingen door graafwerkzaamheden te verminderen. Een grondroerder die mechanische graafwerkzaamheden wil uitvoeren, moet een melding doen. Voor graafwerkzaamheden die met een schop worden verricht, is geen melding verplicht.

7 DEFINITIES

Initiatiefnemer	De beheerder van het beheersgebied waarvan de grond wordt afgevoerd. Bij (nieuwbouw)projecten is de projectleider als vertegenwoordiger van de opdrachtgever de initiatiefnemer en bij onderhoudswerkzaamheden is de Maintenance Manager van het desbetreffende bedrijf de initiatiefnemer.
Veiligheidsklasse	CROW-400 veiligheidsklasse. Op basis van de milieuhygiënische kwaliteitsgegevens van de bodem kan de veiligheidsklasse conform CROW-400 worden bepaald. Er worden 4 veiligheidsklasse onderscheid: basis hygiëne, oranje, rood en zwart. De afweging welke beheersmaatregelen nodig zijn, wordt in de voorbereiding gemaakt en onderbouwd door de CROW 400 aannemer. Er zijn verplichte onderdelen, zoals afscherming van het werterrein, persoonlijke bescherming en technische maatregelen. In de uitvoeringsfase verifieert de veiligheidskundige van de uitvoerende partij de maatregelen en stelt dit eventueel bij..

8 AFKORTINGEN

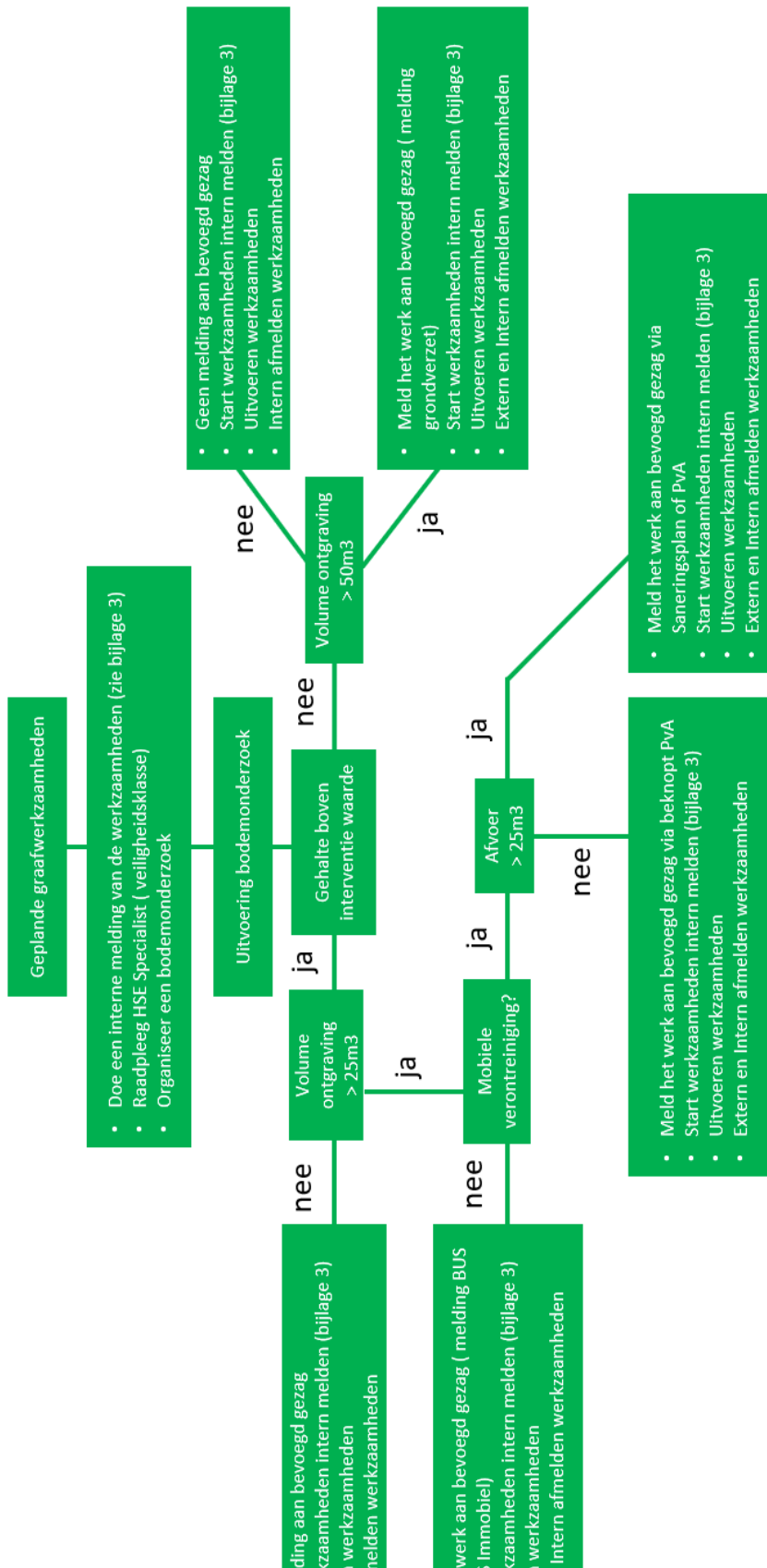
Wbb	Wet Bodembescherming
DCMR	Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond

BRL 2000	Beoordelingsrichtlijn voor veldwerk bij milieuhygiënisch bodemonderzoek
BRL 6000	Beoordelingsrichtlijn voor milieukundige begeleiding en evaluatie van bodemsaneringen
BRL 7000	Beoordelingsrichtlijn voor uitvoering van bodemsaneringen
WIBON	Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken
CROW 400	Publicatieblad van de van de CROW voor het werken in of met verontreinigde bodem. De naam CROW is oorspronkelijk een afkorting van Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek. Tegenwoordig staat de naam voor kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte.

7 BIJLAGEN

Bijlage 1	Diagram graven gepland werk
Bijlage 2	Diagram ongepland werk
Bijlage 3	Melding graafwerkzaamheden in de bodem
Bijlage 4	(af)melding grondwateronttrekking

BIJLAGE 1: Diagram werkwijze gepland werk uitgraven van grond en afvoeren van grond, puin en (grond)water

Bijlage 2 Processchema ongeplande graafwerkzaamheden

